

УДК 004.9:34

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ В ЮРИДИЧНІЙ СПРАВІ

Перехотько Є.В., здобувач вищої освіти

e-mail: cristar@ukr.net

Науковий керівник: к.т.н., доцент Мірошніченко М.Ю.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Актуальність та постановка проблеми. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), автоматизація різноманітних видів діяльності та розширення доступу до інформації актуалізують потребу в адаптації до сучасних умов інформаційного суспільства, опануванні новими знаннями та компетентностями. ІКТ стали є важливим інструментом у роботі юриста, завдяки чому забезпечується ефективність виконання завдань та організація їх професійної діяльності. Метою дослідження є висвітлення основних напрямків використання ІКТ у правовій сфері, аналіз переваг та слабких сторін впровадження ІКТ у роботу юристів.

Основні матеріали дослідження. До основних напрямків використання ІКТ у правоохоронній сфері слід виділити: удосконалення методів і форм управління інформаційними потоками, інтеграцію баз даних у сферу юридичної діяльності як структурованого хранилища інформації, цифрове ведення та обробка кримінологічних і криміналістичних обліків, обмін службовою інформацією через використання комп'ютерних мереж, використання спеціалізованих засобів захисту інформації тощо [5, с. 97]. Н. Трінтіна та С. Котелевець виділяють такі напрямки використання ІКТ в юридичній діяльності:

- інформатизація правоохоронної діяльності, що спрямована на автоматизацію робочих процесів у правоохоронних органах, таких як прокуратура, органи внутрішніх справ, юстиція, судові та арбітражні установи тощо;
- виявлення та аналіз зв'язків між новими нормами права та чинним законодавством;
- підвищення ефективності правотворчої діяльності за рахунок використання потужних можливостей ІКТ [9, с. 90].

Такий широкий спектр напрямків використання ІКТ у правочинній діяльності став можливий завдяки відповідному програмному та апаратному забезпеченню. Так, використання довідково-правових систем надає можливість отримати доступ до актуальної законодавчої бази, що полегшує пошук і аналіз нормативно-правових актів. Інший тип програмного забезпечення, зокрема автоматизовані інформаційні системи [11, с. 16], знайшли своє використання у державному управлінні, експертній діяльності, судочинстві, правоохоронних та юридичних процесах. Реалізація електронного документообігу здійснюється через електронне врядування з підтримкою технічних пристроїв для електронного підпису, необхідного програмного забезпечення для захисту інформації (протоколи, антивірусні програми, методи шифрування тощо). Для реалізації дистанційного розгляду судових справ, зокрема за участі свідків, засуджених або потерпілих, які перебувають у віддалених локаціях, використовуються різноманітні програмні засоби для здійснення відеозв'язку [2, с. 172].

Важливим джерелом інформації для юристів є інформаційні ресурси Інтернету. Їх можливості стали невід'ємною частиною професійної діяльності юристів, адже робота в цій сфері безпосередньо пов'язана з обробкою великих

обсягів інформації. Завдяки Інтернету фахівці правничої справи мають доступ до актуальних законів, поправок і постанов, що необхідні для виконання їхніх обов'язків [9, с. 90]. Інтернет-ресурси містять не лише юридичну інформацію, але й оперативні зведення, судові акти та інші матеріали, що сприяють ефективній роботі юристів [2, с. 172]. Сучасні цифрові гаджети та комп'ютерне обладнання надають юристам можливість швидко знаходити, аналізувати й опрацьовувати оцифровані юридичні документи, здійснювати вибірку даних за допомогою спеціалізованих баз даних [6, с. 336]. Завдяки інноваційним технологіям юристи отримують можливість працювати дистанційно, не бути прив'язаними до офісів та самостійно визначати свій робочий графік [1, с. 50].

Завдяки розвитку ІКТ, зокрема сучасних інструментальних засобів розробки веб-додатків, значна частина юридичних компаній та юристів мають власні корпоративні сайти або персональні сторінки. Це дозволяє користувачам отримати доступ до широкого спектру можливостей для вирішення правових питань. Більшість таких сайтів або сервісів мають схожі функціональні можливості, зокрема можливість переглянути профілі спеціалістів та обрати для себе найбільш відповідного фахівця; ознайомлення з аналогічними правовими питаннями та варіантами їх вирішення тощо [8, с. 13].

Корисними для юристів є так звані «електронні уряди», «електронні суди» тощо. Наприклад, за допомогою «Кабінету електронних сервісів» співробітники судочинства можуть знайти, роздрукувати або переглянути інформацію про стадії розгляду судових справ, отримати інформацію стосовно стану суб'єктів підприємницької діяльності, оплатити в онлайн судовий збір, надіслати процесуальні документи всім учасникам судового процесу електронною поштою, відправити судову повістку та ін. Спеціалізовані електронні сервіси дозволяють отримати інформацію з Єдиного державного реєстру судових рішень, що за своєю суттю є інформаційною системою із зберігання, обліку, пошуку та надання електронних копій судових рішень [4, с. 188].

З іншого боку, іноді у громадян виникають ситуації, коли допомога спеціаліста є необхідною, але немає можливості приїхати до нього безпосередньо. Тут допоможуть онлайн-сервіси, які дозволяють знайти консультанта без втрати часу. У Всесвітній павутині доступна велика кількість сайтів, що надають клієнтам можливість отримати інформацію про постачальників правових послуг, знайти оптимальний варіант вирішення своїх юридичних питань. У сфері надання консультаційних послуг часто використовуються сучасні системи обміну миттєвими повідомленнями, що дозволяє автоматизувати процеси надання консультативних послуг, покращити якість взаємодії з клієнтами, підвищити оперативність і ефективність консультацій [3, с. 58].

Наразі автоматизація та облік діяльності за допомогою інформаційно-правових систем юридичних фірм вже стали звичними практиками. Це лише початок суттєвих змін, які вже торкнулися сфери надання правових послуг [7, с. 321]. Перспективним напрямком ІКТ, який може використовуватися в правовій сфері, є штучний інтелект, принаймні його елементи. Ця можливість регламентована декількома міжнародними та державними документами, зокрема «Етичною хартією з використання штучного інтелекту у судовій системі та її середовищі», «Концепцією розвитку штучного інтелекту в Україні» та ін. [10, с. 141]. Тісна співпраця юриспруденції з цифровими технологіями та штучним інтелектом зокрема дозволить радикально змінити спосіб життя та мислення громадян, економити час на консультації та поїдки, автоматизувати рутинні

процеси, створити в Україні глобальні інноваційні продукти з метою забезпечення безконфліктного та впорядкованого життя [1, с. 52].

Слід зазначити, що впровадження ІКТ в діяльність юристів та судову систему взагалі потребує вирішення окремих проблемних питань. Наприклад, сучасні інформаційні технології потребують від юристів знань у сфері інформаційних технологій, пошуку та використання юридичних текстів в електронному вигляді, а також розвинутих практичних умінь та цифрових навичок (компетенцій) [5, с. 97]. Далі, можливість сторін і суду подавати процесуальні документи в електронній формі суттєво дещо технічним оснащенням невеликих судів, а з іншого боку – неактивним отриманням електронного цифрового підпису учасниками процесу [4, с. 188].

Висновки. Отже, ІКТ поступово стають важливим елементом правової системи, трансформуючи підходи до вирішення юридичних завдань та забезпечуючи більш ефективне функціонування правової сфери. Завдяки впровадженню ІКТ у правову сферу вдалося суттєво прискорити процес прийняття юридичних рішень, удосконалити пошук і систематизацію доказів.

Список використаних джерел:

1. Варава І. Інновації у професійній діяльності юристів: використання потужностей штучного інтелекту. *Інформація і право*. 2020. № 1(32). С. 47–54.
2. Виганайло С.М. та ін. Напрямки використання інформаційних технологій в юридичній діяльності. *Правова наука і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції*: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (21-22 травня 2021 р., м. Суми). 2021. С. 171–172.
3. Гнатюк В.О., Бондаренко І.О., Каплун І.С. Використання систем обміну миттєвими повідомленнями для автоматизації надання консультативних послуг. *Реєстрація, зберігання і обробка даних*. 2021. Т. 23. № 4. С. 58–67.
4. Голубєва Н. Впровадження інформаційних технологій у судочинство в Україні та світі. *Юридичний вісник*. 2017. № 2. С. 185–193.
5. Кишкань М.А. Роль інформаційних технологій в правоохоронній та юридичній діяльності. *Використання сучасних інформаційних технологій в діяльності Національної поліції України*: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (28 листопада 2019 р., м. Дніпро). С. 96–98.
6. Кричун А.Ю. Перспективи використання інформаційних технологій в юридичній діяльності. *Економічна та інформаційна безпека: актуальні питання та інновації*. С. 336–338.
7. Кужелев О.М. Правові послуги on line. *Захист прав людини: міжнародний та вітчизняний досвід*: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (16 травня 2019 року, м. Київ). 2019. С. 320–323.
8. Субцельний О.В. *Онлайн-платформа для надання юридичних послуг*. Дипломний проект на здобуття ступеня бакалавра. Київ, 2019. 193 с.
9. Трінтіна Н.А., Котелевець С.Є. Інформаційні технології в юридичній діяльності. *Фізико-математична освіта*. 2021. № 1(27). С. 88–93.
10. Шаров С.В. Сучасний стан розвитку штучного інтелекту та напрямки його використання. *Українські студії в європейському контексті*. 2023. № 6. С. 136–144.
11. Шаров С.В., Нікітенко Д.С. Визначення та завдання довідковоінформаційних систем. *Зб. тез доповідей Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції «Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення»*. 2014. № 1. С. 15–19.